

EMIL PÅ HASSLÖ UPPLEVDE SEGELEPOKÄ HAN RUNDADE "HORNEN" TRE GÅNGER!

Ännu finns det kraftkarlar kvar av den gamla stammen.

Karlar, som upplevt de stolta fullriggarnas tid och som besökt de flesta hamnarna i världen. Sjömän, som vet att berätta hur det var att segla på vetetraden mellan Liverpool och Australien och som vet hur det känns att runda "hornen" både en två och tre gånger. Det är inte många, som kan berätta dylika hågkomster, men på Hasslö finns en kvar, nämligen 89-årige fiskaren och sjömannen Emil Gustafsson. Trots hög ålder är denne hedersman otroligt vital och berättar gärna hur det var på den tiden, när seklet var ungt. Om hur det hårda sjölivet fostrade fram karlar med råg i ryggen och om otaliga äventyr på de sju haven.

- Jag stack till sjöss 1899, då jag var 16-år gammal, berättar Emil Gustafsson. Det var dåliga tider här hemma i Sverige, vi var många barn och det fanns bara en sak att göra: att sticka ut. Den tre-mastade barken "Augustin" av Kristiania blev mitt hem för en tid. Jag mönstrade som jungman med en lön av 25 kronor i månaden. Vi gick till Kotka med splitved från England. Därifrån gick vi till Mobile i Alabama, en resa, som tog 82 dygn. Som kuriosum kan nämnas, att en Kalmar-bark, som seglade samtidigt tog inte mer än 35 dygn. Varför? Jo, vi råkade in i stiltje, vilket inte Kalmar-barken gjorde. Vi hade proviant för 60 dygn, så vi fick ransonera maten på slutet. Det blev mest stockfisk, en form av långa, som stod på matsedeln. Vi lyckades även harpunera en del fisk, som kaptenens fru ombord tillagade och gjorde köttbullar utav. 1902 kom jag till Petersburg, nuvarande Leningrad, där jag mönstrade av. På grund av då rådande 90-dagars exercisen fick vi resa hem.

Bärgade 12 man.

- Vid årsskiftet 1902 mönstrade jag på "Hanna" av Brantevik, fortsätter Emil. Jag mönstrade på i Ystad, men komna ut i Nordsjön undsatte vi en norsk haverist och lyckades bärga hela besättningen, 12 man. Jag mönstrade sedan av "Hanna" i Ystad, varefter jag for till Hamburg, men jag tog en hyra på "Gerda" av Bergen, som gick mellan Hamburg och London med kol och socker. Det var en steamer, dvs en ångbåt, och det var något som jag avgjort inte gillade. Det var ett skitigt jobb, och jag fick jobba i kolboxarna. Vi gick därefter till Sevilla i Spanien, varifrån färden ställdes till Hammerfest med kollast. I Arkangelsk lastade vi trä till England, varefter jag mönstrade av i Goole.

Största upplevelsen.

Största upplevelsen för Emil var, när han mönstrade på fyrmastade barken Tasmania av Glasgow. Det var en skuta, som gick på vetetraden mellan England och Australien. Barken gjorde så stort intryck på Emil, att han sedermera, efter 53 år till sjöss, tillverkade inte mindre än sju modeller av barken. Den ena modellen pryder sin plats i Hasslö kyrka. En resa på den traden kunde för övrigt ta upp till 135 dygn. - Ja, det var den största skutan hitintills, fortsätter Emil. Den lastade 5000 ton, med god vind loggade den 16 knop, den var 300 fot lång och lika djup som bred, nämligen 42 fot. Hon förde 31 segel. (Emil kan räkna upp alla seglen på både svenska och engelska). Besättningen var 35 man samt sju lärlingar, dvs rikemans söner, som för en summa an 400 pund, vilket var 7200 kronor vid sekelskiftet skulle få lära sig "veta hut". Jag mönstrade på som matros för en hyra av tre pund, eller ungefär 54

svenska kronor i månaden på den tiden. Varje

lördag fick vi fem shillings, resten fick vi när vi mönstrade av. På den traden gick jag ett år, innan jag mönstrade av och gick på amerikanska kusten.

Trampade 16 däck.

- Det blev en kustfart, som höll på i sex år, fortsätter Emil. Vi gick på Karibien, Cuba, Haiti, Dominikanska republiken och Sydamerika-hamnarna. Jag hann faktiskt med att runda "Hornet", dvs Cap Horn, inte mindre än tre gånger. Så jag kunde faktiskt, om jag velat, varit med i den exklusiva "Cap Horn-klubben" på Åland. Men dessförinnan, var jag faktiskt i land nio veckor i New York. Jag jobbade då på Edisons kraftverk, han med glödlamporna, du vet. Det var år 1904. När jag var där, träffade jag av en slump Fabian Månssons bror, Petter Månsson, som just då höll på som målare vid den då under uppförande, Brooklyn-bron. Han berättade att han var i Frälsningsarmén, och att hans fru avlidit efter det att de varit gifta i endast fyra månader. Jag följde honom hem och vi kollationerade Hasslö-minnen hela den kvällen. Nåväl, efter detta blev det kustfart, som nämnts och inte mindre än 16 däck trampade jag under de sex åren. Det var amerikanska skonare.

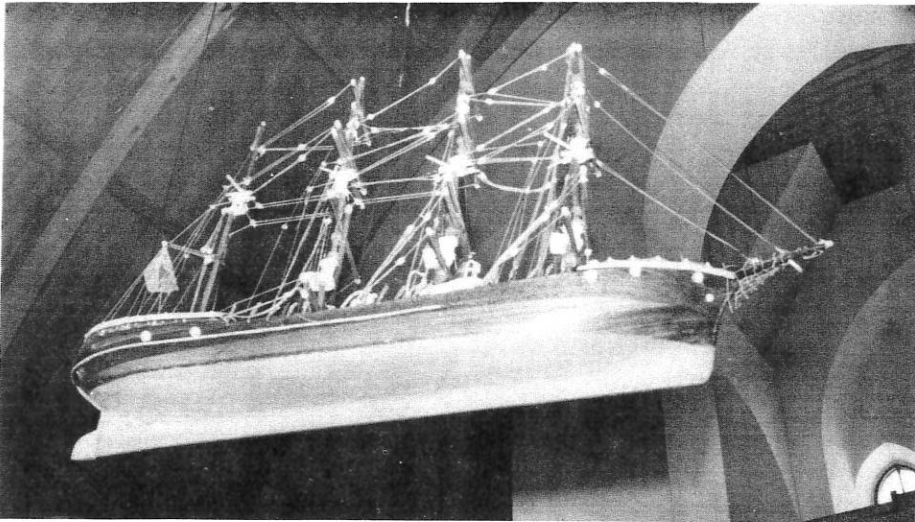
Hårda år och rymning.

- Det var hårda år därnere, säger Emil. Jag vet en skuta, den var norsk förresten, som var helt omöjlig att jobba på. Det slutade mee att hela besättningen rymde, däribland jag. Det var i Alabama och därifrån tog jag tåget till Scranton. Dessförinnan hade jag mönstrat på en millionärs-yacht. Men det slutade illa, en Torhamns-pojke, som skulle lasta mjöljunnor på densamma, råkade tappa en vid lastningen, vilken hamnade på mitt ben. Det blev sjukhusvistelse under 13 veckor i New York. Efter den händelsen jobbade jag ett tag som vaktman vid Kina-båtarna i hamnen.

Hem efter nio år.

Efter nio år på världshaven återvände Emil till Hasslö. Den garvade sjömannen slog sig då på fiske. Året var 1908. 63 år gammal lade han av med fisket, och han lever nu på sina många minnen. I sin lilla trivsamma stuga på Hasslö har han bott sedan 1910 och med sin härliga sjömansvitalitet klarar han sig ensam utomordentligt. Dock har han förstås ständig uppvaktning av barn, barnbarn och andra, som aldrig tröttnar att lyssna på Emils medryckande berättelser från den gången det begav sig. Den konstnärliga ådran stimulerar Emil gärna, när han bygger sin ungdoms fullriggare och barkar. Som nämnts har han gjort åtskilliga, alla bortskänkta. Och ur minnenas brunn öser Emil gärna för dem som vill höra på. Om äventyr till sjöss och lands för länge sedan. Och är det inte något, som alla skulle vilja uppleva? Stolta fullriggare på en glittrande ocean, vindens tjut i riggen. Det var hårt, men sunt. De som hade förmånen, nu kan vi kanske tala om förmån, att få gå igenom den skolan, var väl skickade i livet. Den alstrade kraft i anden och handlingen hos dessa havets arbetare.

MODELL AV BARKEN "TASSMENIA FRÅN GLASGOW"
I HASSLÖ KYRKA

Även Hasslö kyrka har sitt skepp. Skänkt till kyrkan år 1965 av fiskaren Emil Gustafsson.

För någon vecka sedan slutade han sina dagar, nyss fyllda 95 år och var därmed öns äldsta manliga invånare.

Att skeppets skapare var väl förtrogen med dessa skepp är förståeligt, då han redan som fjortonåring började befara de djupa vatten och höll på med detta tills 27-års åldern då han återvände till barndomens ö och fortsatte med fiskarens många gånger farofyllda yrke.

"Tassmenia" lastade 5.000 ton, var 300 fot lång och 42 fot bred med samma djup. Den gjorde med god vind 16 knop och färdades vid skelskiftet mellan Australien och England med vetelaster bl.a. Besättningen var 35 man och månadshyran 3 pund eller 54 kr.

Symboliskt seglar denna modell av en av sekelskiftets snabbseglare på världshaven vidare, men kommer också att minna om sin skapare, som skänkt den till sin kyrka och som nu gått till vila. Eller för att citera de vackra orden i annonsen som täljer om Emil Gustafssons bortgång. "Låt ankarret falla. Jag är i hamn. Farväl I brusande vatten." En djupvattenseglare behöver ej mera reva seglen, han har nått den hamn dit inga stormar når.